

Overheid.nl
T.a.v. het ministerie van Financiën

Gustav Mahlerplein 33-35
1082 MS Amsterdam
Postbus 83073
1080 AB Amsterdam

www.betaalvereniging.nl

T 020 305 19 00
F 020 305 19 12

Datum
25 augustus 2015

Telefoon
020 305 1924

Kenmerk
PAD/IC/08-2015

E-mail
m.vandermaarel@betaalvereniging.nl

Betreft

Reactie op consultatie Implementatiewet toegang basisbankrekening

Geachte heer/ mevrouw,

Graag maakt Betaalvereniging Nederland gebruik van de mogelijkheid om te reageren op uw conceptvoorstel tot implementatie van de richtlijn nr. 2014/92/EU van het Europees Parlement en de Raad van 23 juli 2014 betreffende de vergelijkbaarheid van de in verband met betaalrekeningen aangerekende vergoedingen, het overstappen naar een andere betaalrekening en de toegang tot betaalrekeningen met basisfuncties (PbEU 2014, L 257).

Onze reactie op het wetsvoorstel treft u aan in de bijlage van deze brief. Wij hebben er geen bezwaar tegen dat onze reactie openbaar wordt gemaakt. Mocht u er prijs op stellen, dan zijn wij graag bereid om onze reactie nader toe te lichten in een gesprek.

Hoogachtend,
BETAALVERENIGING NEDERLAND

1.0 

Mr. G. Boudewijn
Adjunct-directeur

Kopie: Majida Crit (Generale Thesaurie, Directie Financiële Markten, afd. Institutioneel Beleid en Integriteit, Ministerie van Financiën)

ANNEX - REACTIE BETAALVERENIGING NEDERLAND OP CONSULTATIE IMPLEMENTATIEWET TOEGANG BASISBANKREKENING

Over Betaalvereniging Nederland

Betaalvereniging Nederland organiseert voor haar leden de gezamenlijke taken in het nationale betalingsverkeer. Onze leden zijn aanbieders van betaaldiensten: banken, betaalinstellingen en elektronisch geldinstellingen. De taken van de Betaalvereniging liggen op het gebied van infrastructuur, standaarden en gezamenlijke productkenmerken. Particulieren, winkeliers, bedrijven en financiële dienstverleners moeten erop kunnen vertrouwen dat pinbetalingen, overschrijvingen en andere betaaltransacties altijd snel en correct worden uitgevoerd. Dat vraagt om een actieve samenwerking tussen de aanbieders van betaaldiensten en vertegenwoordigers van eindgebruikers, waaronder consumenten en ondernemers. Betaalvereniging Nederland streeft naar een maatschappelijk efficiënt, veilig en betrouwbaar betalingsverkeer.

INLEIDING

In deze annex treft u de reactie van Betaalvereniging Nederland (hierna: de Betaalvereniging) op het wetsvoorstel en de bijbehorende Memorie van toelichting tot implementatie van de richtlijn nr. 2014/92/EU van het Europees Parlement en de Raad van 23 juli 2014 betreffende de vergelijkbaarheid van de in verband met betaalrekeningen aangerekende vergoedingen, het overstappen naar een andere betaalrekening en de toegang tot betaalrekeningen met basisfuncties (PbEU 2014, L 257) (hierna: de Betaalrekeningenrichtlijn).

Uw voorstel voor de Implementatiewet toegang basisbankrekening heeft tot doel één van de drie doelstellingen van de Betaalrekeningenrichtlijn te implementeren. Dit is het verbeteren van de toegankelijkheid tot betaaldiensten voor consumenten. In de begeleidende tekst bij uw consultatie geeft u aan dat de andere twee doelstellingen van de Betaalrekeningenrichtlijn, te weten het verbeteren van de vergelijkbaarheid van tarieven met betrekking tot betaaldiensten en het voor consumenten gemakkelijker maken om over te stappen naar een andere bank door de inrichting van een overstapservice, bij besluit zullen worden geïmplementeerd of geen implementatie in nationale regelgeving behoeven.

De Betaalvereniging steunt de doelstellingen van de Betaalrekeningenrichtlijn. De Betaalvereniging plaatst, net als de Nederlandse regering¹, wel haar kanttekeningen bij de subsidiariteit en proportionaliteit van deze richtlijn in Nederlandse context. Immers, via zelfregulering en bestaande

¹ Tweede Kamer der Staten-Generaal, *Fiche 8: Richtlijn inzake toegankelijkheid van betaaldiensten*, Vergaderjaar 2012–2013, nr. 22 112, Nieuwe Commissievoorstellen en initiatieven, brief van de minister van Buitenlandse Zaken, 14 juni 2013

wetgeving zijn de met de Betaalrekeningenrichtlijn nagestreefde doelen in Nederland al vele jaren gerealiseerd.

Toegankelijkheid tot betaaldiensten voor consumenten

De Betaalvereniging onderschrijft de noodzaak om in onze huidige maatschappij over een betaalrekening te beschikken. Gelukkig is er in Nederland vrijwel geen sprake van financiële uitsluiting (*financial exclusion*). Met het goed werkende *Convenant inzake een pakket primaire betaaldiensten*² garanderen de deelnemende banken de toegang tot het betalingsverkeer voor iedereen ouder dan achttien jaar. Daarnaast is er de Wet gemeentelijke schuldhulpverlening. Hierin is vastgelegd dat een persoon die bij de gemeente om schuldhulpverlening heeft verzocht, in aanmerking komt voor een basisbankrekening, indien de schuldhulpverlener dit noodzakelijk acht.

Vergelijkbaarheid van betaalrekeningtarieven

De tweede doelstelling van de betaalrekeningenrichtlijn is het voor consumenten verbeteren van de vergelijkbaarheid van tarieven met betrekking tot betaaldiensten. Enkele jaren geleden bevestigde³ de Europese Commissie reeds dat de betaalrekeningtarieven in Nederland tot de laagste van de EU behoren en eenvoudig en transparant van opzet zijn. Er gelden voor consumenten vaste pakkettarieven en er is voor de meest gangbare betaalvormen, zoals overschrijvingen, incasso's en pinpasbetalingen, doorgaans geen tarifiering per transactie.

Overstappen van betaalrekening

Tenslotte, om het overstappen van de bij de ene bank aangehouden betaalrekening naar die bij een andere bank te vergemakkelijken (de derde doelstelling van de betaalrekeningenrichtlijn), bieden de banken in Nederland de door consumenten en ondernemers gewaardeerde Overstapservice⁴ aan.

² Met dit Convenant nemen de banken in Nederland sinds eind 2001 hun maatschappelijke verantwoordelijkheid door de toegang tot het betalingsverkeer voor een ieder te waarborgen. Iedereen heeft het recht op een basis bankrekening als hij of zij om wat voor reden dan ook niet kan beschikken over een werkende bankrekening en de consument minimaal 18 jaar is, een vaste woon- of verblijfplaats in Nederland of een postadres bij een erkende hulpverleningsorganisatie of overheidsinstantie heeft en een geldig identiteitsbewijs kan tonen. Ook mensen met een tijdelijke verblijfsvergunning kunnen een betaalrekening onder het Convenant openen. ABN AMRO, Rabobank, ING Bank, SNS Bank en Triodos Bank hebben zich bij het Convenant aangesloten.

³ Van Dijk Management Consultants in partnership with Centre for European Policy Studies, *Data collection for prices of current accounts provided to consumers - Final Report, 2009*. Study performed for the European Commission, DG Health and Consumers.

⁴ De Overstapservice bestaat sinds 2004 en is een initiatief van de gezamenlijke banken in Nederland. Het maakt veranderen van een betaalrekening van de ene naar de andere bank eenvoudiger en zorgt ervoor dat het betalingsverkeer soepel doorloopt. De Overstapservice leidt dertien maanden lang bij- en afschrijvingen van de oude betaalrekening door naar de nieuwe of bestaande betaalrekening bij een andere bank. Ook worden bedrijven die incasso's zenden automatisch geïnformeerd. Uit de laatste evaluatie, die begin 2012 aan de Tweede Kamer is gezonden, blijkt dat consumenten zeer tevreden zijn over de service. Jaarlijks maken er ongeveer 75.000 consumenten en bedrijven gebruik van. Eind dit jaar (2015) wordt de Overstapservice opnieuw geëvalueerd. De resultaten van de evaluatie zullen in het Maatschappelijk Overleg Betalingsverkeer (MOB) worden besproken.

VOORSTEL VAN WET EN MEMORIE VAN TOELICHTING

Hieronder geven wij een reactie op het wetsvoorstel in algemene zin. Daarna volgt een artikelsgewijze reactie, waarbij de volgorde van het wetsvoorstel wordt aangehouden. Daar waar relevant reageren wij tegelijkertijd ook op de bijbehorende teksten uit de Memorie van toelichting. Tenslotte geven wij een reactie op enkele specifiek in de Memorie van toelichting genoemde zaken.

Het wetsvoorstel in algemene zin

- Spanning met Wwft-verplichtingen: De Betaalvereniging benadrukt de ‘spanning’ die er bestaat tussen het door banken voldoen aan de in voorgestelde Implementatiewet voorgeschreven acceptatieplicht van aanvragers van een basisbankrekening, en het voldoen aan de Wet ter voorkoming van witwassen en financieren van terrorisme (Wwft). Dit geldt met name voor aanvragers van een basisbankrekening afkomstig uit andere EU-lidstaten. Hieronder vallen ook aanvragers zonder verblijfsvergunning die in een EU-lidstaat verblijven, maar om wettelijke of feitelijke redenen niet kunnen worden uitgewezen. In de regel hebben deze personen een hoger Wwft-risicoprofiel. Graag verwijzen wij in dit kader naar de ‘*DNB Leidraad WWFT en SW - Voorkoming misbruik financiële stelsel voor witwassen en financieren van terrorisme en beheersing van integriteitrisico’s*’⁵. In dit kader ondersteunt de Betaalvereniging het voornemen van de wetgever om de in art. 16, lid 3, van de Betaalrekeningenrichtlijn omschreven lidstaat in Nederland toe te passen. Deze lidstaatoptie geeft de bank de mogelijkheid om de aanvraag tot het openen van een basisbankrekening te weigeren, indien de aanvrager niet aannemelijk kan maken hierbij een werkelijk belang te hebben. De Betaalvereniging ziet graag expliciet in de Implementatiewet en/of Memorie van toelichting vermeldt dat banken een aanvrager die in een andere EU-lidstaat verblijft, mag vragen om relevante bewijsstukken te overhandigen waaruit het genoemde werkelijk belang blijkt. Zo wordt mogelijk gemaakt dat banken op een goede wijze aan haar Wwft-verplichtingen kunnen blijven voldoen.
- Veronderstelde controlemechanismen missen: De voorgestelde Implementatiewet veronderstelt - ten onrechte - dat banken sluitende controlemechanismen ter beschikking hebben om de volgende zaken te kunnen nagaan:
 - of een aanvrager van een basisbankrekening zonder verblijfsvergunning daadwerkelijk niet om wettelijke of feitelijke redenen kan worden uitgewezen (zie art. 4:71f, lid 1.);
 - of de aanvrager van een basisbankrekening onherroepelijk is veroordeeld in Nederland en/of in een andere EU-lidstaat voor misdrijven als bedoeld in art. 225, 227a, 326, 341, 420 bis of 420 ter van het Wetboek van strafrecht (zie art. 4:71f, lid 3c. en art. 4:71i, lid 1d.)
 - of een basisbankrekeningrekeninghouder nog steeds legaal in een EU-lidstaat verblijft (zie art. 4:71i, lid 1c.);
 - of een basisbankrekeningrekeninghouder nog steeds een werkelijk belang heeft bij het gebruik van de betreffende basisbankrekening (zie art. 4:71f, lid 3a.);

⁵ De Nederlandse Bank, *DNB Leidraad WWFT en SW - Voorkoming misbruik financiële stelsel voor witwassen en financieren van terrorisme en beheersing van integriteitrisico’s*, versie 3.0, te downloaden via: www.toezicht.dnb.nl/binaries/50-212353.pdf.

- of de aanvrager van een basisbankrekening niet reeds bij een andere bank in Nederland over een betaalrekening (incl. evt. betalingsachterstanden) beschikt (zie art. 4:71f, lid 3b. en lid 4).

De Betaalvereniging vraagt zich af op welke wijze de overheid de banken kan helpen mogelijkheden te bieden om deze zaken daadwerkelijk te kunnen controleren en of, inzake de laatste bullet, de banken vrij zijn om hier zelf een interbancair te raadplegen informatiesysteem voor te kunnen - en mogen – inrichten.

- Belangrijke rol hulpverleningsinstanties niet meegenomen: In het *Convenant inzake een pakket primaire Betaaldiensten* (hierna: het Convenant) spelen hulpverleningsinstanties een belangrijke rol. Het geeft banken de mogelijkheid om van de aanvrager te verlangen dat deze zich in zijn aanvraag voor een basisbankrekening laat begeleiden door een deskundige hulpverleningsinstantie. Voor kwetsbare groepen, zoals dak- en thuislozen, drugsverslaafden en sommige asielzoekers, biedt dergelijke begeleiding van hulpverleningsinstanties een belangrijke meerwaarde. Daarnaast biedt het Convenant voor personen die onherroepelijke zijn veroordeeld voor misdrijven als omschreven in art. 4:71f, lid c., alsnog de mogelijkheid een basisbankrekening te openen en te gebruiken, mits zij bij de aanvraag worden begeleid door een erkende hulpverleningsinstantie, zoals de reclassering. Dit geldt ook voor in de maatschappij na gevangenisstraf re-integrerende personen zonder betaalrekening. Deze zaken worden niet in het wetsvoorstel genoemd. De Betaalvereniging zou het betreuren als het wetsvoorstel geen aandacht schenkt aan de sterk gewenste, en voor bepaalde groepen zelfs noodzakelijke betrokkenheid van deskundige hulpverleners bij de aanvraag van een basisbankrekening. Dit is ook zeer gewenst in het kader van de zorgplicht van banken. De Betaalvereniging raadt de wetgever daarom aan om deze mogelijkheden alsnog in de Implementatiewet en/of Memorie van toelichting te benoemen. De Convenantprocedures werken immers goed en worden door de Convenantpartners⁶ zeer gewaardeerd.
- “Laatste bank-regel”: Conform het bovengenoemde Convenant dient een aanvraag voor een basisbankrekening te worden ingediend bij de bank waar de klant het laatst een betaalrekening aanhield⁷. In het wetsvoorstel wordt hiervan geen melding gemaakt. Hieruit maakt de Betaalvereniging op dat, anders dan bij het Convenant, het aan de klant zelf te bepalen is bij welke bank hij een aanvraag voor een basisbankrekening indient. Dit kan tot veelvuldig ‘shopgedrag’ van aanvragers leiden, zonder een stimulans om zaken bij de vorige bank naar behoren af te handelen. Het kan er bovendien ook toe leiden dat banken minder gewenste klanten ten onrechte naar elkaar doorverwijzen. De Betaalvereniging adviseert daarom de wetgever om in de Implementatiewet en/of in de Memorie van toelichting deze “laatste bank-regel” in stand te houden en op te nemen dat, als de aanvrager eerder een (inmiddels

⁶ Ministerie van Financiën en Ministerie van Sociale Zaken en Werkgelegenheid, de Nederlandse Vereniging voor Volkskrediet (NVVK), het Leger des Heils, Wet Schuldsanering Natuurlijke Personen (WSNP), Federatie Opvang, de Vereniging van Nederlandse Gemeenten (VNG), Betaalvereniging Nederland en de bij het Convenant aangesloten banken (ING, Rabobank, ABN AMRO, SNS en Triodos).

⁷ Als de aanvrager in het verleden geen betaalrekening bij één van de bij het Convenant aangesloten banken aanhield, dan kan de aanvrager zelf kiezen bij welke Convenantbank hij zijn aanvraag voor een basisbankrekening indient.

beëindigde) betaalrekening aanhield bij een bank in Nederland, hij bij dezelfde bank zijn aanvraag voor een basisbankrekening moet indienen.

- Basisbankrekening is een basisbetaalrekening: De voorgestelde Implementatiewet en bijbehorende Memorie van toelichting spreken consequent over 'basisbankrekening(en)'. In dit kader gaat het specifiek om een basisbetaalrekening, en niet om bijv. een spaarrekening, hypotheekrekening of beleggingsrekening. Laatstgenoemde rekeningen kunnen –in theorie - onder de verzamelterm 'bankrekening' worden geschaard. De Betaalvereniging veronderstelt dat dit in het kader van de Implementatiewet niet de bedoeling is. Wij adviseren daarom dat in de Implementatiewet en bijbehorende Memorie van toelichting wordt aangesloten bij de Nederlandse vertaling van de Betaalrekeningenrichtlijn, en gesproken wordt over 'basisbetaalrekening(en)' i.p.v. over 'basisbankrekening(en)'.

Artikel I, Onderdeel A, § 4.3.1.8. Basisbankrekening

Artikel 4:71f

- Inzake lid 1: Dit lid veronderstelt dat banken in staat zijn om te controleren of een aanvrager van een basisbankrekening zonder verblijfsvergunning daadwerkelijk niet om wettelijke of feitelijke redenen kan worden uitgewezen (zie art. 4:71f, lid 1.). Graag ziet de Betaalvereniging toegelicht, bijvoorbeeld in de Memorie van toelichting, op welke wijze de overheid de banken kan helpen om dit kunnen controleren.

Lid 1 verplicht elke bank die in Nederland betaalrekeningen aanbiedt aan consumenten, om ook basisbankrekeningen aan te bieden. Hieruit blijkt dat de wetgever geen gebruik wil maken van de in art.16 (Recht op toegang tot een basisbetaalrekening) omschreven lidstaatoptie om tenminste een voldoende aantal banken aan te wijzen die basisbankrekeningen aan moeten bieden. Wij wijzen erop dat in lid 1 de groep banken die hiertoe verplicht wordt groter lijkt te zijn dan die de Betaalrekeningenrichtlijn in art. 16 (Recht op een basisbetaalrekeningen), lid 2, vermeldt. Art. 16, lid 2, stelt dat de verplichting door lidstaten kan worden opgelegd aan de *op hun grondgebied gevestigde kredietinstellingen*". Dit betekent dat buitenlandse banken die consumentenbetaalrekeningen in Nederland aanbieden maar hier niet gevestigd zijn, wèl onder het Nederlandse wetsvoorstel (de Implementatiewet) zouden vallen, maar niet onder de Betaalrekeningenrichtlijn. Wij adviseren de wetgever om hier duidelijkheid in te scheppen.

Het recht op een basisbankrekening geldt enkel voor consumenten. Hoewel dit uit lid 1 impliciet is te concluderen, adviseert de Betaalvereniging om dit toch expliciet te melden. Lid 1 zou dan kunnen komen te luiden: "*1. Een bank die in Nederland betaalrekeningen aan consumenten aanbiedt, opent een basisbankrekening voor de aanvrager (zijnde een consument), indien de aanvrager legaal verblijft in de Europese Unie of indien de aanvrager geen verblijfsvergunning heeft maar om wettelijke of feitelijke redenen niet kan worden uitgewezen.*". Een ander optie is om het begrip "aanvrager" te definiëren in - of toe te voegen aan de reeds in art. 1:1 opgenomen definitie van 'basisbankrekening' van - de Wet op het financieel toezicht (Wft).

- Inzake lid 1 en 2: In zowel lid 1 als lid 2 kan het woord "ervan" worden verwijderd; dit woord is in context van beide leden overbodig.

- Inzake lid 2: Dit lid vermeldt dat de bank een aanvraag tot het openen van een basisbankrekening voor de aanvrager dient te weigeren, indien het openen van een basisbankrekening in strijd is met de Wwft. De Wwft bepaalt dat een klant niet geaccepteerd mag worden als de bank geen klantonderzoek kan uitvoeren. De Betaalvereniging veronderstelt dat als het klantonderzoek uitwijst dat de klant niet geaccepteerd kan worden als de klant een te hoog risico in de zin van de Wwft met zich meebrengt, de aanvraag voor een basisbankrekening geweigerd kan worden. Wij nemen aan dat in deze gevallen de banken geen relatie met de betreffende cliënt hoeven aan te gaan, maar een expliciete bevestiging in dit kader is wenselijk. Daarom verzoekt de Betaalvereniging om aan lid 2 de volgende zinsnede toe te voegen: “(...) of als uit het cliëntenonderzoek blijkt dat er een reëel risico bestaat dat de relatie met de aanvrager kan leiden tot betrokkenheid bij strafbare feiten, of dat daardoor het vertrouwen in de financiële onderneming of in de financiële markten kan worden geschaad”. Graag verwijzen wij in dit kader naar art. 3:10, lid 1, van de Wft.

In Nederland gebruiken banken identiteitsscanners om identiteitsbewijzen op echtheid te controleren. Deze scanners werken niet voor (kopieën van) buitenlandse identiteitsbewijzen. Door de grote diversiteit aan Europese identiteitsdocumenten zal het voor banken lastig zijn om deze documenten op echtheid te kunnen controleren. De Betaalvereniging acht de kans op identiteitsfraude hierdoor hoger. Bovendien ontstaat hierdoor een inherent risico dat aan de identificatie- en verificatieverplichting conform art. 3, lid 2, van de Wwft niet adequaat kan worden voldaan. Graag verwijzen wij in dit kader naar onderdeel 3.5 van de eerder genoemde DNB Leidraad WWFT en SW.

Naast de Wwft moeten banken ook voldoen aan de Europese Spaarrichtlijn (2003/48/EG)⁸, de *Foreign Account Tax Compliance Act (FATCA)*⁹ en de *Common Reporting Standards (CRS)*¹⁰, die ook een belangrijke rol spelen in de uitvoering van de Implementatiewet. De Betaalvereniging raadt de wetgever aan om in de Memorie van toelichting de onderlinge verwevenheid met de genoemde wet- en regelgeving te omschrijven.

- Inzake lid 3: Dit lid geeft een opsomming van de gronden waarop banken een aanvraag tot het openen van een basisbankrekening moeten weigeren of hiertoe kunnen besluiten. Het door de consument bij aanvraag verstrekken van onvoldoende, onvolledige en/of onjuiste informatie wordt hier niet als weigeringsgrond vermeld. De Betaalvereniging adviseert om dit als

⁸ Deze Europese richtlijn verplicht EU-lidstaten sinds 2005 om elkaar ervan op de hoogte te stellen als burgers uit een andere lidstaat op hun grondgebied spaarinkomsten genieten. Spaarders kunnen zo belast worden aan het tarief van hun thuisland, wat fiscale ontwijking onmogelijk maakt.

⁹ Deze Amerikaanse wetgeving is van toepassing op alle financiële instellingen wereldwijd. Nederlandse financiële instellingen moeten al hun (Amerikaanse) klanten identificeren en bepaalde gegevens rapporteren aan de Nederlandse belastingdienst. Doel van de wetgeving is het tegengaan van belastingontwijking door Amerikaanse belastingplichtigen.

¹⁰ CRS vraagt financiële instellingen hun klanten te identificeren en na te gaan in welk land zij belastingplichtig zijn. Deze wetgeving vloeit voort uit de eerder ingevoerde FATCA, die financiële instellingen wereldwijd verplicht hun Amerikaanse klanten te identificeren en bepaalde gegevens te rapporteren aan de lokale belastingdienst. CRS wijkt op een aantal belangrijke punten af van FATCA, zoals de manier waarop de klanten zich moeten identificeren. Daarnaast is de doelgroep waarop CRS van toepassing is aanzienlijk breder. Nederlandse financiële instellingen moeten vanaf 1 jan. 2016 hun klanten identificeren op basis van de CRS en nagaan waar hun klanten inwoner zijn en dus mogelijk belastingplichtig zijn over hun inkomsten.

weigeringsgrond aan lid 3 toe te voegen, aangezien het verschaffen van voldoende, volledige en juiste informatie door de aanvrager van een basisbankrekening voor de bank noodzakelijk is om de Wwft goed uit te voeren. Overigens vermeldt art. 4:71i, lid 1e., dat de bank de desbetreffende overeenkomst eenzijdig kan beëindigen indien de consument onjuiste informatie heeft verstrekt om toegang tot de basisbankrekening te verkrijgen en verstrekking van de juiste informatie ertoe zou hebben geleid dat de bank het openen van een basisbankrekening zou hebben geweigerd op grond van art. 4:71f.

Als de consument de basisbankrekening opzettelijk heeft gebruikt voor illegale doeleinden, dan is dat voor de bank een opzeggingsgrond voor de overeenkomst (art. 4:71i, lid 1f.). Echter, op basis van lid 3 van art. 4:71f, mag van een consument van wie de basisbankrekening wegens gebruik voor illegale doeleinden is opgezegd, een nieuwe aanvraag voor een basisbankrekening niet door de bank worden geweigerd. Dit mag pas als de klant onherroepelijk is veroordeeld (art. 4:71f, lid 3c.) of als de Wwft (art. 4:71f, lid 2) dat verhindert. De Betaalvereniging adviseert de wetgever om een bepaling art. 4:71f, lid 3, op te nemen die stelt dat – als een bank de basisbankrekening van een consument heeft opgezegd vanwege het opzettelijk gebruik hiervan voor illegale doeleinden – dit vervolgens gedurende een bepaalde periode ook als weigeringsgrond kan gelden. Dit om aanvraagverzoeken van draaideurcriminelen te voorkomen. Een uitzondering kan daarbij gemaakt worden voor consumenten die onder begeleiding staan van een door de Betaalvereniging erkende¹¹ hulpverleningsinstantie, zoals nu onder het huidige Convenant het geval is. Zonder deze maatregel betekent dat eenzijdig door de bank opzeggen, bijvoorbeeld wegens gebruik van de bankrekening voor illegale doeleinden, niet zinvol is, aangezien de persoon in kwestie direct weer een nieuwe basisbankrekening kan aanvragen.

- Inzake lid 3a.: Hier wordt vermeld dat een bank de aanvraag tot het openen van een basisbankrekening kan weigeren indien de aanvrager niet aannemelijk kan maken een werkelijk belang te hebben bij het openen van een basisbankrekening in Nederland. De sub-paragraaf ‘Werkelijk belang’ onder § 3 (De basisbankrekening) op pag. 3 en 4 van de Memorie van toelichting verklaart waarom de Nederlandse wetgever voornemens is deze lidstaatoptie, zoals omschreven in art. 16, lid 3 van de Betaalrekeningenrichtlijn, toe te passen. De Betaalvereniging kan zich hierin volledig vinden.

Het artikelsgewijze deel van de Memorie van toelichting vermeldt, onder sub-paragraaf ‘Werkelijk belang’ van paragraaf ‘Artikel 4:71f’ (pag. 7), wat er onder het begrip “werkelijk belang” kan worden verstaan. De Betaalvereniging vindt het een goede zaak dat het betreffende begrip in de Memorie van toelichting nader wordt verklaard. Echter, wij beschouwen het genoemde “persoonlijke binding” als een (te) wijd en subjectief begrip, en adviseren de wetgever om dit als zijnde “werkelijk belang” uit de Memorie van toelichting te schrappen.

De Memorie van toelichting vermeldt dat aanvragers, naast het “aannemelijk” maken van het bovengenoemde werkelijk belang, dit ook moeten kunnen *aantonen*. Dit is conform de lidstaatoptie die in art. 16 (Recht op toegang tot een basisbetaalrekening) van de Betaalrekeningenrichtlijn wordt toegelicht: “(...). *De lidstaten kunnen (...) van consumenten die*

¹¹ Een lijst met welke hulpverleningsinstanties in het kader van het *Convenant inzake een pakket primaire betaaldiensten* door Betaalvereniging Nederland zijn erkend, is te raadplegen op www.basisbankrekening.nl (zie: www.basisbankrekening.nl/aanvragers/aangesloten-organisaties/).

op hun grondgebied een basisbetaalrekening wensen te openen, verlangen dat zij aantonen daarbij werkelijk belang te hebben. (...).” De Betaalvereniging adviseert de wetgever om de genoemde verplichting om het werkelijk belang ook daadwerkelijk *aan te tonen*, ook als zodanig te benoemen in art. 4:71f, lid 3a. Dan zou dit lid bijvoorbeeld kunnen luiden: “*a. de aanvrager niet - door dit aan te tonen - aannemelijk kan maken een werkelijk belang te hebben bij het openen van een basisbankrekening in Nederland;*”. Dit maakt het mogelijk dat banken gegevensverificatie, waaruit het werkelijk belang van de aanvrager blijkt, mogen verlangen om op gepaste wijze aan hun Wwft-verplichtingen te kunnen voldoen.

De Memorie van toelichting vermeldt: “*(...). De invulling van het vereiste van werkelijk belang mag niet zover gaan dat het recht op toegang tot een basisbetaalrekening te moeilijk of te belastend wordt gemaakt.*”. Binnen deze benadering zou de aanname dat het eisen van bewijsstukken omtrent het aantonen van een gerechtvaardigd belang niet onmiddellijk voor de hand ligt. Graag ziet de Betaalvereniging in de Memorie van toelichting vermeld dat banken de aanvrager van een basisbankrekening uit een andere EU-lidstaat mag vragen om bewijsstukken te overhandigen waaruit het werkelijk belang blijkt.

Tenslotte, zowel lid 3a. als de sub-paragraaf ‘Reeds toegang tot het betalingsverkeer’ onder § 3 (De basisbankrekening) op pag. 4 van de Memorie van toelichting gaan voorbij aan de mogelijkheid dat de aanvrager van een basisbankrekening reeds beschikt over een betaalrekening binnen de EU, en dus binnen de SEPA-zone¹². Sinds de invoering van SEPA is voor deze 34 landen het onderscheid, ook qua tarifiering, tussen nationale en grensoverschrijdende girale eurobetalingen opgehouden te bestaan. Het is dan voor consumenten niet meer nodig om in verschillende lidstaten eurobetaalrekeningen aan te houden. De Betaalvereniging vindt dat als een aanvrager van een basisbankrekening reeds over een (basis)betaalrekening in een andere EU-lidstaat beschikt, de aanvrager heel duidelijk zijn of haar werkelijk belang voor een basisbankrekening in Nederland dient aan te tonen.

- Inzake lid 3b. en lid 4: Deze leden, alsmede sub-paragraaf ‘Reeds toegang tot het betalingsverkeer’ onder § 3 (De basisbankrekening) op pag. 4 van de Memorie van toelichting, veronderstellen dat banken in Nederland onderling kunnen nagaan of een consument reeds een bankrekening (met evt. betalingsachterstanden) bij een bank in Nederland aanhoudt. De banken hebben hiervoor op dit moment geen centraal register beschikbaar. Betekent dit dat banken een dergelijk interbancair systeem, waartoe geautoriseerde bankmedewerkers toegang krijgen, kunnen – en mogen - inrichten? Staat de Wet bescherming persoonsgegevens (Wbp) dit toe? En zo ja, welke gegevens kunnen dan worden gedeeld?

Om te toetsen of de aanvrager reeds een bankrekening bij een andere bank in Nederland aanhoudt, dient de navragende bank persoonsgegevens in de zin van de Wbp te verstrekken aan de bank bij welke geïnformeerd wordt. De vraag is of de Wbp daartoe voldoende ruimte biedt of dat banken hiervoor afzonderlijke toestemming van de aanvrager moeten hebben. En of, bij het ontbreken van deze toestemming van de aanvrager, dit een zelfstandige weigeringsgrond met zich mee kan brengen. Zo ja, dan dient deze weigeringsgrond ook als zodanig te worden

¹² SEPA (Single Euro Payments Area) omvat alle landen binnen de EU, aangevuld met Noorwegen, IJsland en Liechtenstein (die wel lid zijn van de Europese Economische Ruimte) en Zwitserland, Monaco en San Marino.

toegevoegd aan lid 3. Daarnaast is duidelijkheid nodig of banken, indien daartoe gerechtigd, aan een dergelijke navraag verplicht zijn hun medewerking te verlenen. De Betaalvereniging verzoekt de wetgever over bovengenoemde zaken duidelijkheid te bieden in de Implementatiewet en de bijbehorende Memorie van toelichting.

- Inzake lid 3c.: Dit lid veronderstelt dat banken in staat zijn om te controleren of aanvragers van een basisbankrekening, afkomstig uit Nederland of uit andere EU-lidstaten, onherroepelijk zijn veroordeeld voor misdrijven zoals opgesomd in dit lid. Het ontbreken van een dergelijk door de banken te raadplegen centraal Europees register maakt het uitvoeren van de beoogde wetgeving voor banken in dit soort situaties vrijwel onmogelijk. Het risico bestaat dat personen, die in andere EU-lidstaten verblijven, en zich met bijvoorbeeld witwaspraktijken en/of terrorismefinanciering bezighouden eenvoudig een basisbankrekening in Nederland kunnen openen en hun praktijken via deze betaalrekening voortzetten. De Betaalvereniging vraagt zich af of overheid de banken kan helpen met een mogelijkheid om dit daadwerkelijk te kunnen controleren.

Een onherroepelijke veroordeling is – met alle mogelijkheden om in hoger beroep te gaan – een traject dat, voor de in dit lid genoemde misdrijven, al snel vele jaren in beslag neemt. Dit maakt het feitelijk onmogelijk voor banken om voor dergelijke fraudeurs, die vaak al wel een vermelding hebben in het bankeigen incidentenregister of Extern Verwijzingsregister maar nog niet onherroepelijk zijn veroordeeld, een reeds geopende basisbankrekening eenzijdig te beëindigen, terwijl de persoon in kwestie weer ‘over de schreef’ gaat en fraude pleegt. Het gevaar bestaat dat de bank zogenaamde ‘draaideurcriminelen’ steeds weer een basisbankrekening dienen te verstrekken, terwijl de bank weet dat de persoon in kwestie zich weer schuldig heeft gemaakt aan fraude. Niet alleen worden hierdoor mogelijk andere bankklanten wederom (financieel) gedupeerd, ook kan de publieke reactie zijn dat banken dergelijke fraudeurs blijven faciliteren om derden te duperen. Het wetsvoorstel had wat ons betreft beter rekening moeten houden met dit reële risico.

Conform het huidige Convenant dient een aanvraag voor een basisbankrekening te worden ingediend bij de bank waar de klant het laatst een betaalrekening aanhield¹³. In het wetsvoorstel wordt hiervan geen melding gemaakt. Hieruit maakt de Betaalvereniging op dat, anders dan bij het Convenant, het aan de klant zelf te bepalen is bij welke bank hij een aanvraag voor een basisbankrekening indient. Dit kan tot veelvuldig ‘shopgedrag’ van aanvragers leiden, zonder een stimulans om zaken bij de vorige bank naar behoren af te handelen. Het kan er bovendien ook toe leiden dat banken minder gewenste klanten ten onrechte naar elkaar doorverwijzen. De Betaalvereniging adviseert daarom de wetgever om in de Implementatiewet en/of in de Memorie van toelichting deze “laatste bank-regel” in stand te houden en op te nemen dat, als de aanvrager eerder een (inmiddels beëindigde) betaalrekening aanhield bij een bank in Nederland, hij bij dezelfde bank zijn aanvraag voor een basisbankrekening moet indienen.

De Betaalvereniging wijst op de optie om de in dit lid genoemde delicten niet in de Implementatiewet zelf op te nemen, maar te vermelden in een aparte AMvB. Hierdoor kan de

¹³ Als de aanvrager in het verleden geen betaalrekening bij één van de bij het Convenant aangesloten banken aanhield, dan kan de aanvrager zelf kiezen bij welke Convenantbank hij zijn aanvraag voor een basisbankrekening indient.

wetgever flexibeler ingaan op nieuwe illegale activiteiten, die als grond voor beëindiging van de basisbankrekeningovereenkomst kunnen dienen. Dit geldt ook voor art. 4:71i, lid 1d.

De toelichting op dit lid in sub-paragraaf 'Specifiek bijkomende gevallen' onder §3 (De basisbankrekening) op pag. 5 van de in de Memorie van toelichting, noemt dat de vermelding in het eigen incidentenregister of Extern Verwijzingsregister op zich niet voldoende is voor een bank om een aanvraag voor een basisbankrekening te weigeren. Er moet in bij een dergelijke weigering sprake zijn van een onherroepelijke veroordeling voor een van de opgesomde misdrijven. De Betaalvereniging merkt op dat, onder het huidige Convenant personen, waarbij sprake is van een dergelijke onherroepelijke veroordeling òf als de Wwft dat verhindert, onder begeleiding van een door de Betaalvereniging erkende hulpverleningsinstanties, zoals de reclassering, alsnog in aanmerking komen voor een basisbankrekening. Wij adviseren de wetgever om deze (belangrijke) mogelijkheid ook in de Implementatiewet of in de bijbehorende Memorie van toelichting te benoemen.

- Inzake lid 4: Dit lid meldt: *“De bank mag de consument vragen om een verklaring te ondertekenen waaruit blijkt dat de consument geen andere betaalrekeningen bij banken die zijn bank die in Nederland aan consumenten betaalrekeningen aanbiedt.”*. De Betaalvereniging veronderstelt dat de wetgever per abuis het onderstreepte deel van de zin niet juist heeft geformuleerd. Wij veronderstellen dat het volgende wordt bedoeld: *“De bank mag de consument vragen om een verklaring te ondertekenen waaruit blijkt dat de consument geen andere betaalrekening aanhoudt bij een andere bank in Nederland.”*. Hieruit komt echter niet naar voren of een bank een aanvraag voor een basisbankrekening mag weigeren als de aanvrager weigert een dergelijke verklaring te ondertekenen. De Betaalvereniging adviseert de wetgever daarom dit als weigeringsgrond voor de aanvraag van een basisbankrekening aan lid 3 van dit artikel toe te voegen.
- Inzake het gehele art. 4:71f: Het artikel omschrijft het recht om een basisbankrekening te openen. Het gaat echter, naast het openen, ook om het *kunnen gebruiken* van een basisbankrekening. Dat wordt ook als zodanig omschreven in art. 16 (Recht op een basisbetaalrekeningen), lid 2, van de Betaalrekeningenrichtlijn. De Betaalvereniging raadt daarom aan om naast het “openen” ook “het gebruik van” in art. 4:71f te benoemen.

De Memorie van toelichting meldt in sub-paragraaf 'Reikwijdte: vraag' onder § 3 (De basisbankrekening) op pag. 4 dat het kredietverleden of persoonlijk faillissement van de consument geen verschil maakt voor de aanvraag van een basisbankrekening. Gezien de zorgplicht van banken adviseert de Betaalvereniging de wetgever om hieraan toe te voegen dat een bank wel gerechtigd is om in dergelijke gevallen - waar nodig - aanvullende eisen te kunnen stellen, zoals onderbewindstelling van de consument in kwestie.

Art. 4:71f en de Memorie van toelichting noemen geen benodigde minimumleeftijd voor de aanvrager van een basisbankrekening. De Betaalvereniging veronderstelt dat de banken hiervoor hun huidige Convenantprocedures kunnen voortzetten. De aanvrager van een betaalrekening onder het Convenant dient minimaal 18 jaar oud te zijn.

Het door consumenten, die in andere EU-lidstaten verblijven, openen van een basisbankrekening, zoals art. 4:71f voorschrijft, betekent ook het 'importeren' van buitenlandse

wetgeving, o.a. op het vlak van erf- en belastingrecht. Bijvoorbeeld in geval de buitenlandse houder van een Nederlandse basisbankrekening komt te overlijden, is het voor de bank moeilijker om vast te stellen welk erfrecht van toepassing is en wie de wettelijke erfgenamen zijn.

Artikel 4:71g

- Inzake lid 1: Dit lid verwijst naar art. 17 (Kenmerken van een basisbetaalrekening), lid 1, van de Betaalrekeningenrichtlijn. Dit betreft de diensten die een basisbankrekening moet bevatten. Er wordt echter niet verwezen naar art. 17, lid 3, die stelt dat basisbankrekeningen in elk geval in de nationale munteenheid van de desbetreffende lidstaat moeten worden aangeboden. In dit kader adviseert de Betaalvereniging de wetgever om in art. 4:71g, lid 1, op te nemen dat een basisbankrekening een betaalrekening in euro's betreft.

Lid 1 kan de indruk wekken dat een bank, als zij de basisbankrekening als dienst eenmaal aanbiedt, deze ook moet blijven aanbieden, ook al biedt de bank de betaalrekening als dienst inmiddels niet meer als dienst aan haar nieuwe consumentklanten. Dit punt kan worden opgelost door aan lid 1 het volgende toe te voegen (onderstreept) "(...), *tenzij de aangezochte bank die diensten niet reeds - of inmiddels niet meer - aanbiedt aan consumenten die andere betaalrekeningen dan een basisbankrekening aanhouden bij de betreffende bank*".

- Inzake lid 2: Uiterlijk tien werkdagen na ontvangst van de volledige aanvraag is de bank verplicht de basisbetaalrekening geopend te hebben. Naast het doorlopen van de aanvraagprocedure zal de bank doorgaans ook vragen om ondertekening van een overeenkomst waarin over en weer de rechten en verplichtingen worden overeengekomen. De Betaalvereniging veronderstelt dat in dit geval het door de bank retour ontvangen de door de aanvrager ondertekende overeenkomst(en) ook onderdeel uitmaakt van de "volledige aanvraag". De tien werkdagen gaan hier pas in als de bank alle benodigde ondertekende stukken van de aanvrager retour heeft ontvangen.

Ook veronderstelt de Betaalvereniging dat de bank binnen 10 werkdagen moet zorgen voor verzending van het bericht aan de aanvrager dat zijn basisbankrekening is geopend. Dit omdat, in geval het bericht een fysieke brief betreft, de bank niet kan instaan voor bezorgtermijnen van postbedrijven.

Tenslotte staat in lid 2 de losse zin 'van een consument tot het openen van een basisbankrekening uiterlijk'. De Betaalvereniging veronderstelt dat deze zin hier per abuis staat en verwijderd moet worden.

- Inzake lid 4: Dit lid vermeldt: "De bank biedt de betaaldiensten, bedoeld in het eerste lid, kosteloos of tegen een redelijke vergoeding aan.". De artikelsgewijze toelichting in sub-paragraaf 'Redelijke kosten' onder paragraaf 'Artikel 4:71g' op pag. 7 van de Memorie van toelichting licht toe dat de kosten van een basisbankrekening in ieder geval als redelijk worden beschouwd als zij niet hoger liggen als de kosten voor een reguliere betaalrekening. Dit is ook als zodanig in het Convenant vermeld, en is al realiteit.

Een basisbankrekening openen en beheren voor een EU-inwoner die niet in Nederland verblijft, brengt hogere kosten voor de bank met zich mee in t.o.v. die voor een consument woonachtig in

Nederland. Ter illustratie: de portokosten om rekeningafschriften, betaalpas, internetbankiertokens¹⁴ en overige documenten per post naar een adres in een andere EU-lidstaat op te sturen, zijn een stuk hoger dan die voor binnenlandse post. Klanten die in andere EU-lidstaten verblijven hebben geregeld ook een hoger Wwft-risicoprofiel dan aanvragers uit Nederland. Dit vereist een zwaarder *Customer Due Diligence (CDD)/ Know-Your-Client (KYC)*-onderzoek, wat voor de bank in kwestie extra kosten met zich meebrengt. Als de in deze alinea genoemde kosten voor banken significant stijgen, dan sluit de Betaalvereniging niet uit dat het voor banken noodzakelijk zal zijn om deze kosten in rekening te brengen bij de betreffende basisbankrekeninghouders of om deze om te slaan in de betaalpakketarieven voor al haar rekeninghouders.

Artikel 4:71h

- Inzake lid 1: De Betaalvereniging is van mening dat aan dit lid dient te worden toegevoegd dat de bank de aanvrager uiterlijk binnen tien werkdagen informeert over een weigering, na ontvangst van de volledige aanvraag. Deze toevoeging wordt overigens wel in art. 4:71g, lid 2, inzake het openen van een basisbankrekening, vermeldt.
- Inzake lid 2: Dit lid vermeldt dat de het weigeren van de aanvraag, incl. opgaaf van redenen, schriftelijk plaats moet vinden. De Betaalvereniging adviseert om in de Memorie van toelichting op te nemen dat deze mededeling ook via elektronische weg gedaan kan worden, evt. met de toevoeging dat dit met name geldt als de basisbankrekeningaanvraag ook elektronisch is ingediend, mits de bank deze mogelijkheid aanbiedt.
- Inzake lid 3a.: Dit lid stelt dat de bank de aanvrager dient te wijzen op de interne klachtenprocedure. De Betaalvereniging adviseert de wetgever om hier te verwijzen naar de interne klachtenprocedure zoals omschreven in art. 4:17 Wft.
- Inzake lid 3b.: Dit lid benoemt de AFM, naast het KiFiD, als instantie waar de aanvrager met zijn klacht terecht kan als de bank weigert een basisbankrekening voor hem te openen. Dit is nieuw t.o.v. de bestaande klachtenprocedures. Voorstelbaar is dat de aanvrager bij beide instanties tegelijkertijd een klacht indient. Enerzijds zou dat dubbel werk opleveren; zowel het KiFiD als de AFM nemen de klacht in behandeling. Anderzijds zou het een (ongewenste) situatie kunnen opleveren in geval beide instanties een verschillende oordeel vellen. § 5 (Rechtsbescherming en geschillenbeslechting) op pag. 6 van de Memorie van toelichting vermeldt dat in Nederland het KiFiD is opgericht om – onafhankelijk – te beslissen over geschillen m.b.t. financiële producten.

De Betaalvereniging kan zich voorstellen dat de AFM een rol heeft om in actie te komen als zij bepaalde (ongewenste) patronen rond afwijzing van basisbankrekeningaanvragen waarneemt, maar niet zozeer in de bemiddeling van individuele geschillen tussen aanvragers en de banken die basisbankrekeningen aanbieden.

¹⁴ Uit veiligheidsoverwegingen laat tenminste één bank in Nederland de internetbankiertokens persoonlijk aan de voordeur van haar klanten afgeven. Als dat ook voor klanten uit andere EU-lidstaten, die bij de betreffende bank een basisbankrekening (incl. internetbankieren) hebben geopend, gerealiseerd zou worden, kunnen de postkosten voor deze bank fiks hoger uitvallen.

Artikel 4:71i

- Inzake lid 1a: Dit lid stelt dat een bank een basisbankrekeningovereenkomst met een consument eenzijdig kan beëindigen als er gedurende meer dan 24 maanden op die basisbankrekening geen transacties hebben plaatsgevonden. Lid 1a., als ook de Memorie van toelichting (onder de paragraaf 4:71i van de artikelsgewijze toelichting op pag. 8), specificereert niet nader dat het hier gaat om inactiviteit van de rekeninghouder op de basisbankrekening. De Betaalvereniging raadt de wetgever aan om dit wel als zodanig op te nemen in Memorie van toelichting onder paragraaf 4:71i van de artikelsgewijze toelichting (op pag. 8). Om de noodzaak hiertoe te illustreren het volgende voorbeeld: Op een basisbankrekening vinden reeds meer dan 24 maanden alleen transacties (afschrijvingen) plaats als gevolg van het door de bank in kwestie periodiek (in de regel per maand of per kwartaal) in rekening brengen van kosten voor het betaalpakket (de basisbankrekening). De Betaalvereniging veronderstelt dat de bank in kwestie in dit geval de basisbankrekening na 24 maanden mag opheffen, ondanks de periodieke afschrijvingen die erop plaatsvinden. Immers, anders kunnen de genoemde periodieke bankrekeningkosten, die in dit voorbeeld de enige transacties op de basisbankrekening zijn, tot in het oneindige door kunnen lopen en tot een grote (ongeoorloofde) debetstand op de rekening leiden. Een incassotraject opstarten om deze schuld dit te innen, levert de bank additionele kosten op. Daarnaast is het de vraag of de kosten hiervoor, specifiek voor houders van een (inactieve) basisbankrekening afkomstig uit andere EU-lidstaten, opwegen tegen de baten. De Betaalvereniging adviseert de wetgever daarom ook om de periode van 24 maanden inactiviteit terug te brengen naar de op dit moment in Nederland gehanteerde bancaire praktijk van 12 tot 13 maanden.

Tenslotte merkt de Betaalvereniging op dat in lid 1a. het woord “opeenvolgende” na “24” ontbreekt.

- Inzake lid 1: Art. 19, lid 3 van de Betaalrekeningenrichtlijn noemt de lidstaatoptie om een beperkt aantal gespecificeerde gevallen te benoemen waarin het raamcontract voor de basisbetaalrekening eenzijdig kan worden beëindigd. Dit moet gebaseerd zijn op nationale wetgeving en erop zijn gericht misbruik van consumenten van de basisbetaalrekening te voorkomen. In dit kader adviseert de Betaalvereniging de wetgever om langdurige wanprestatie/tekortkoming van de basisbankrekeninghouder, als grond voor de bank om het raamcontract voor toegang tot een basisbankrekening eenzijdig te kunnen beëindigen, toe te voegen. Een voorbeeld van een dergelijke langdurige tekortkoming van de consument is als deze langere tijd verzuimt om zijn adreswijziging door te geven aan de bank, waardoor naar het huisadres van de consument toegezonden post telkenmale retour afzender komt, evt. in combinatie met langdurige inactiviteit van de consument op de basisbankrekening.
- Inzake lid 1b.: In dit lid dient het woord “tevens” geschrapt te worden. Dit impliceert namelijk dat er sprake is van een cumulatieve voorwaarde (in samenhang met lid 1a.), terwijl hetgeen lid 1a. en 1b. vermelden beiden zelfstandige voorwaarden zijn op basis waarvan een bank de basisbankrekeningovereenkomst met de consument eenzijdig kan beëindigen.
- Inzake lid 1c. en 1d.: Lid 1c. veronderstelt dat banken in staat zijn om te controleren of een basisbankrekeninghouder op enig moment nog steeds legaal in een EU-lidstaat verblijft. Lid 1d. veronderstelt dat banken in staat zijn om te controleren of een basisbankrekeninghouder onherroepelijk in Nederland en/of in een andere EU-lidstaat wordt veroordeeld voor misdrijven

als bedoeld in art. 225, 227a, 326, 341, 420 bis of 420 ter van het Wetboek van strafrecht. De Betaalvereniging wijst erop dat banken in beide gevallen geen sluitende controlemogelijkheid ter beschikking hebben. De Betaalvereniging vraagt zich af op welke wijze de overheid de banken kan helpen mogelijkheden te bieden om deze zaken daadwerkelijk te kunnen controleren.

- Inzake lid 1f.: Eén van de opzeggingsgronden is als de houder de basisbankrekening opzettelijk voor illegale doeleinden gebruikt, zoals t.b.v. internetoplichting. Echter, een consument waarvan de basisbankrekening om deze reden eenzijdig door de bank is beëindigd, kan direct weer een nieuwe basisbankrekening aanvragen (art. 4:71, lid 3c.), zolang hij niet onherroepelijk is veroordeeld voor de gewraakte feiten. Het kan echter, met alle mogelijkheden om in hoger beroep te gaan, jaren duren voordat iemand daadwerkelijk voor een van de in art. 4:71f, lid 3c., genoemde misdrijven onherroepelijk wordt veroordeeld. Graag verwijzen wij naar ons eerder gegeven commentaar bij art. 4:71f, lid 3.

Memorie van toelichting

Memorie van toelichting, § 2. Achtergrond

- Inzake de eerste alinea van § 2: Deze alinea noemt de eis om een vergelijkingswebsite te ontwikkelen en te beheren (conform art. 7 van de Betaalrekeningenrichtlijn). Er wordt toegelicht dat dit geen wijziging vergt van de Wft. Uit de tekst blijkt niet of er voor deze website nog bij of krachtens AMvB nadere regels worden gesteld. Graag raden wij u aan om hier meer helderheid over te geven, om toekomstige onduidelijkheden voor te zijn.

De paragraaf geeft wel aan dat er een AMvB wordt opgesteld m.b.t. de verplichting voor financiële ondernemingen tot informatieverstrekking aan de consument over de (tarieven van de) aan een betaalrekening verbonden diensten. De Betaalvereniging veronderstelt dat hiermee o.a. wordt verwezen naar het op te stellen *Fee Information Document (FID)* en *Statement of Fees (SoF)*, zoals in art. 4 en 5 van de Betaalrekeningenrichtlijn wordt voorgeschreven. De Betaalvereniging wijst erop dat het voor de banken van belang is om tijdig (ruim voor implementatiedatum) uitsluitsel te krijgen over de inhoud van deze AMvB, zodat zij in staat zijn tijdig aan te vangen met de hiervoor benodigde systeemtechnische - en procesmatige aanpassingen.

De eerste alinea van § 2 vermeldt ook dat de implementatie van de in de Betaalrekeningenrichtlijn voorgeschreven overstapservice geen wetswijziging behoeft. Wij zijn het eens met de toelichting dat er in Nederlands al grotendeels wordt voldaan aan hetgeen de Betaalrekeningenrichtlijn hierover stelt. De banken in Nederland bieden sinds 2004 een nationale overstapservice (zie voetnoot 4) aan. Uit evaluatieonderzoek¹⁵ blijkt dat de Overstapservice goed werkt en consumenten en bedrijven hier tevreden over zijn.

De Memorie van toelichting stelt dat de Overstapservice slechts op enkele punten aangepast dient te worden om te voldoen aan de Betaalrekeningenrichtlijn. Uit de tekst blijkt niet welke aanpassingen dit betreft en of er nog bij of krachtens AMvB nadere regels worden gesteld.

¹⁵ Evaluatie van de Overstapservice: "Eenvoudig veranderd van betaalrekening", i.o.v. en i.s.m. de Nederlandse Vereniging van Banken onderzocht door de Consumentenbond en Trigenum, nov. 2011.

Graag raden wij de wetgever aan om hier zo spoedig mogelijk helderheid over te verschaffen, zodat de banken tijdig de eventueel benodigde aanpassingen in de huidige Overstapservice kunnen implementeren.

Ondanks dat deze consultatie niet gaat over het deel van de Betaalrekeningenrichtlijn die de inrichting van een overstapservice behelst, wil de Betaalvereniging hier toch graag – kort – aandacht aan besteden. Art. 10, lid 1, van de Betaalrekeningenrichtlijn biedt lidstaten ruimte om te verwijzen naar alternatieve, bestaande regelingen (zoals onze Overstapservice), mits dit duidelijk in het belang van de consument is, het voor hem of haar niet tot zwaardere lasten leidt en de overstap binnen het gestelde tijdsbestek wordt uitgevoerd. In (informele) gesprekken, die wij de afgelopen maanden met de voor de Betaalrekeningenrichtlijn verantwoordelijke beleidsmedewerkers van uw ministerie voerden, kwam naar voren dat de Overstapservice op twee punten aanpassing zou behoeven:

1. In sommige gevallen vergt een overstap via de huidige Overstapservice meer tijd dan het in art. 10 van de betaalrekeningen gestelde tijdsbestek van in totaal maximaal 12 werkdagen. De Betaalvereniging en de banken gaan ervan uit dat per 18 sept. 2016 (implementatiedatum Betaalrekeningenrichtlijn) de genoemde termijn van 12 werkdagen zal worden gerealiseerd.
2. Binnen de huidige Overstapservice dient de overstapper zelf zijn periodieke overboekingen in de internetbankieromgeving van zijn nieuwe bank op te voeren. Dit gebeurt niet door de nieuwe bank, zoals art. 10, lid 5, van de Betaalrekeningenrichtlijn voorschrijft. Om dit te realiseren, moeten de banken in Nederland flinke procesmatige – en IT-aanpassingen doorvoeren. Het gaat hierbij om het invoeren van een geautomatiseerd proces waarbij de oude bank een lijst(je) met periodieke overboekingen van de overstapper doorgeeft aan de nieuwe bank, en het door de nieuwe bank vervolgens invoeren van de betreffende periodieke overboekingen in haar internetbankiersysteem¹⁶.

De Betaalvereniging is van mening dat de meerwaarde voor de Nederlandse consument te beperkt is om de kosten om dit te realiseren, te verantwoorden. De praktijk laat zien dat het door de consument zelf opnieuw opvoeren van zijn periodieke overboekingen in de internetbankieromgeving van zijn nieuwe bank niet tot ontevredenheid leidt. In de regel hebben consumenten slechts één of enkele van dergelijke periodieke overboekingsopdrachten bij hun bank uitstaan. Het door de overstapper opnieuw

¹⁶ Als de nieuwe bank zelf de periodieke overboekingen voor de overstapper moet klaarzetten in de internetbankieromgeving, dan moet de nieuwe bank hiervoor de benodigde informatie van de oude bank van de overstapper ontvangen. Dat is in huidige Overstapservice niet het geval, aangezien de overstapper zelf zijn periodieke overboekingen invoert in de internetbankieromgeving van zijn nieuwe bank. Bijkomend probleem met het overdragen van de periodieke overboekingen van de oude – naar de nieuwe bank is dat banken verschillende periodiciteiten van periodieke overboekingen hanteren, waardoor het overnemen hiervan door banken niet altijd mogelijk is. Bij de ene bank kan een rekeninghouder opdracht geven tot uitvoering van een tweemaandelijkse periodieke overboeking, maar bij andere banken kan dit weer niet. Ook de ingevoerde periodieke overboekingen naar aan de betaalrekening gekoppelde spaarrekeningen, die niet in de overstap betrokken zijn, kunnen meestal niet worden overgenomen door de nieuwe bank.

opvoeren hiervan in de internetbankieromgeving van de nieuwe bank is snel en simpel geregeld. Graag adviseren wij de wetgever om haar standpunt te heroverwegen en, wanneer mogelijk, de genoemde eis niet over te nemen in lagere wetgeving. De lidstaatoptie in art 10, lid 1 van de Betaalrekeningenrichtlijn biedt daar volgens ons de mogelijkheid toe.

- Inzake de derde alinea van § 2: Deze alinea vermeldt: *“Voor andere personen is sinds 2001 toegang tot een basisbetaalrekening voorzien in het NVB-Convention inzake een pakket primaire betaaldiensten (het Convention).”*. Graag wijzen wij u erop dat per 1 mei jl. de Betaalvereniging de taken en verantwoordelijkheden rond dit Convention heeft overgenomen van de NVB. De zin kan daarom worden aangepast in: *“Voor andere personen is sinds 2001 toegang tot een basisbetaalrekening voorzien in het Convention inzake een pakket primaire betaaldiensten van Betaalvereniging Nederland (het Convention).”*.

Tevens wordt gemeld dat het recht op een basisbankrekening voor personen in de schuldhulpverlening in Nederland reeds is verankerd in de “Wet of het Financieel Toezicht”. Hier staat per abuis “of” in plaats van “op”.

Tenslotte vermeldt de derde alinea van § 2: *“Mede gezien het in de praktijk vrijblijvende karakter en de beperkte mogelijkheden tot handhaving van het Convention, is daarom gekozen voor een juridische verankering van het algemene recht op een basisbankrekening.”*. De zinsnede *“het in de praktijk vrijblijvende karakter”* suggereert dat de deelnemende banken lichtzinnig met hun via het Convention aangegane maatschappelijke verantwoordelijkheid omgaan. Dat is een onjuiste voorstelling van zaken. Volgens ons zou het de praktijk recht doen om de zin aan te passen tot: *“De banken die partij zijn in het Convention komen hun hiermee aangegane maatschappelijke verplichting tot het verschaffen van basisbankrekeningen goed na. Echter, gezien de relatief beperkte juridische mogelijkheden tot handhaving van zelfregulering in de vorm van een convention, is daarom gekozen voor een juridische verankering van het algemene recht op een basisbankrekening.”*.

- Inzake § 2 als geheel: Als de Implementatiewet definitief wordt vastgesteld, zullen de bij het Convention betrokken partijen (de Conventionpartners) het Convention en haar procedures tegen het licht houden. Dit om te bezien in hoeverre het Convention nog toegevoegde waarde heeft, en zo ja, in hoeverre de inhoud nog overeenstemt met hetgeen de Implementatiewet voorschrijft.

In het huidige Convention spelen hulpverleningsinstanties een belangrijke rol. Het geeft banken de mogelijkheid om van de aanvrager te verlangen dat deze zich in zijn aanvraag voor een basisbankrekening laat begeleiden door een deskundige hulpverleningsinstantie. Voor kwetsbare groepen, zoals dak- en thuislozen, drugsverslaafden en sommige asielzoekers, biedt dergelijke begeleiding van hulpverleningsinstanties een belangrijke meerwaarde. Daarnaast biedt het Convention voor personen die onherroepelijk zijn veroordeeld voor misdrijven als omschreven in art. 4:71f, lid c., alsnog de mogelijkheid een basisbankrekening te openen en te gebruiken, mits zij bij de aanvraag worden begeleid door een erkende hulpverleningsinstantie, zoals de reclassering. Dit geldt ook voor in de maatschappij na gevangenisstraf re-integrerende personen zonder betaalrekening. Bovengenoemde zaken worden niet in het wetsvoorstel genoemd. De Betaalvereniging zou het betreuren als het wetsvoorstel geen aandacht schenkt

aan de sterk gewenste, en voor bepaalde groepen zelfs noodzakelijke betrokkenheid van deskundige hulpverleners bij de aanvraag van een basisbankrekening. Dit is ook zeer gewenst in het kader van de zorgplicht van banken. De Betaalvereniging raadt de wetgever daarom aan om deze mogelijkheden alsnog in de Implementatiewet en/of Memorie van toelichting te benoemen. De Convenantprocedures werken immers goed en worden door de Convenantpartners zeer gewaardeerd.

Memorie van toelichting, § 3. De basisbankrekening

- Inzake sub-paragraaf 'Reikwijdte: vraag': Deze sub-paragraaf stelt dat de aanvrager geen vast adres hoeft te hebben, terwijl dit voor het uitvoeren van de Wwft-verplichtingen (en gerelateerde KYC-procedures) in de regel wel nodig is. Daarnaast is er verschillende andere wet- en regelgeving van toepassing die verificatie van het woonadres als voorwaarde hebben, zoals de identificatie-eisen uit de Europese Spaarrichtlijn (2003/48/EG). Hier bieden de Convenantprocedures uitkomst. Immers banken hebben onder het Convenant de mogelijkheid om van de aanvrager te verlangen dat deze zich in zijn basisbankrekeningaanvraag laat begeleiden door een deskundige hulpverleningsinstantie. De aanvrager kan domicilie kiezen op het (bezoek)adres van de hulpverleningsinstantie die hem bijstaat in zijn aanvraag voor een basisbankrekening. De Betaalvereniging adviseert om deze mogelijkheid ook als zodanig te omschrijven in de Memorie van toelichting.
- Inzake sub-paragrafen 'Wwft toetsing' en 'Werkelijk belang': Graag verwijzen wij naar ons commentaar gegeven respectievelijk bij art. 4:71f, lid 2 en art. 4:71f, lid 3a.
- Inzake sub-paragraaf 'Geen roodstandfaciliteit': Hier wordt vermeldt dat een basisbankrekening *“een betaalrekening met basisfuncties [is] waarop geen roodstand mogelijk is”*. Hieruit blijkt dat de Nederlandse wetgever niet voornemens is om de in de Betaalrekeningenrichtlijn onder art. 17, lid 8 genoemde lidstaatoptie toe te passen. De Betaalvereniging kan zich vinden in de redenen die hiervoor worden aangedragen. Basisbankrekeningen die in het kader van art. 11 van de Wet gemeentelijke schuldhulpverlening zijn geopend, hebben inderdaad geen geoorloofde roodstandfunctionaliteit. De Betaalvereniging wijst de wetgever er graag op dat een deel van de onder het Convenant geopende basisbankrekeningen wél over een roodstandfaciliteit beschikt, mits de rekeninghouder hierom heeft verzocht en de bank dit verantwoord acht. De Memorie van toelichting stelt: *“Het staat Nederlandse banken wel vrij om consumenten een betaalrekening aan te bieden, waarop roodstand wel mogelijk is.”*. Om onduidelijkheden over de reeds onder het Convenant geopende basisbankrekeningen met roodstandfaciliteit te voorkomen, adviseert de Betaalvereniging om, achter de geciteerde zin, het volgende te vermelden: *“Nota bene: Voor ingangsdatum van deze Implementatiewet zijn onder het Convenant inzake een pakket primaire betaaldiensten ook basisbankrekeningen met roodstandfaciliteit geopend, als de aanvrager hierom had verzocht en de bank dit verantwoord acht. Deze reeds geopende basisbankrekeningen met roodstandfaciliteit kunnen als zodanig worden gehandhaafd.”*

Overigens bevat de sub-paragraaf de zinsnede “*Daarnaast past het beter bij de acceptatieplicht van boeken, die (...)*”. De Betaalvereniging veronderstelt dat deze zinsnede “*Daarnaast past het beter bij de acceptatieplicht van banken, die (...)*” moet luiden.

- Inzake sub-paragrafen ‘Weigeringsgronden’, ‘Reeds toegang tot het betalingsverkeer’ en ‘Specifiek bijkomende gevallen’: Graag verwijzen wij naar ons commentaar gegeven bij art. 4:71f.
- Inzake § 3. De basisbankrekening als geheel: De Betaalvereniging merkt op dat de banken in Nederland qua productkenmerken in de regel geen onderscheid maken tussen een onder het Convenant geopende basisbankrekening en een standaard betaalrekeningpakket. Bij enkele (groot)banken is daarom in de klantsystemen niet op te maken of een klant een dergelijk standaard betaalrekeningpakket afneemt, of een basisbankrekening. De Betaalvereniging veronderstelt dat banken als gevolg van de Implementatiewet niet worden verplicht een apart product ‘basisbankrekening’ te voeren, bovenop hun bestaande assortiment aan betaalrekeningpakketten.

Ondanks dat de productkenmerken van een basisbankrekening en een standaard betaalrekeningpakket zonder roodstandfunctionaliteit in de regel exact hetzelfde zijn, veronderstelt de Betaalvereniging dat de in de Implementatiewet omschreven wederzijdse rechten en plichten van basisbankrekeninghouder en bank, daar waar die mogelijk zouden kunnen afwijken van die tussen ‘reguliere’ betaalrekeningpakkethouder en bank, als zodanig enkel van toepassing zijn op basisbankrekeninghouders en banken.

Memorie van toelichting, § 5. Administratieve lasten en inhoudelijke nalevingskosten

- Inzake sub-paragraaf ‘Administratieve lasten’: Deze sub-paragraaf vermeldt: “*Aangezien Nederlandse banken ten aanzien van personen in de schuldhulpverlening reeds verplicht zijn tot het aanbieden van een basisbankrekening op grond van de Wgs, zullen er geen (eenmalige) nieuwe investeringen in IT-systemen gemaakt hoeven worden.*”. De Betaalvereniging wijst erop dat er toch eenmalige investeringen in de IT-systemen van banken benodigd zijn. Als gevolg van de in de Betaalrekeningenrichtlijn omschreven rapportageverplichtingen¹⁷, moeten basisbankrekeningen als zodanig herkenbaar in de IT-systemen van banken worden gespecificeerd. Diverse banken die het Convenant onderschrijven, doen dit nog niet. Dit omdat een onder het Convenant geopende basisbankrekening in feite een normale betaalrekening is.

Het zal voor een bank lastig zijn om te onderscheiden of een klant een standaard betaalrekeningpakket wenst te openen, of een basisbankrekening conform de Betaalrekeningenrichtlijn, tenzij de klant dit bij zijn aanvraag expliciet aangeeft. De Betaalvereniging vraagt zich af, ook in het kader van de rapportageverplichting¹⁸ conform art. 27, lid 1d. van de Betaalrekeningenrichtlijn, of een bank een voor een consument geopende

¹⁷ Zie voetnoot 16.

¹⁸ Art. 27, lid 1d. van de Betaalrekeningenrichtlijn stelt dat lidstaten uiterlijk op 18 sept. 2018 en daarna om de twee jaar de Commissie moeten informeren over het aantal banken die elementaire betaalrekeningen aanbieden, het aantal geopende elementaire betaalrekeningen en het aandeel van geweigerde aanvragen.

betaalrekening als 'basisbankrekening' in haar klantsysteem dient te oormerken, als zij een aanvraag voor een standaard betaalrekeningpakket van de betreffende consument normaal gesproken geweigerd zou hebben. De Betaalvereniging verneemt graag de visie van de Nederlandse wetgever hoe banken hiermee zouden moeten omgaan.

Daarnaast voorziet de Betaalvereniging dat, met name als gevolg dat ook consumenten uit andere EU-lidstaten recht hebben op een basisbankrekening, de banken worden geconfronteerd met hogere kosten. Zo zijn er aanpassingen nodig in de processen voor het openen van een basisbankrekening (aanvullende vraagstellingen en zwaarder *Customer Due Diligence* (CDD)/ *Know-Your-Client* (KYC)-onderzoek als gevolg van een vaak hoger Wwft-risicoprofiel van aanvragers uit andere EU-lidstaten, extra logistieke kosten (waaronder voor het versturen van post naar andere EU-lidstaten) en naar verwachting (helaas) toch ook meer fraudekosten.

Memorie van toelichting, § 5. Rechtsbescherming en geschillenbeslechting

- Graag verwijzen wij naar ons commentaar gegeven bij art. 4:71h, lid 3b.

Overigens lijkt de nummering van deze paragraaf, net als die van de volgende paragraaf (Overgangsrecht) niet te kloppen. Het zou § 6. respectievelijk § 7. moeten zijn.